

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 7 • год. ХСV • 17 април 2015 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

На стр. 3

проф. Делчо Порязов

СВЕТЛО ИМЕ В ПАНТЕОНА НА ТРАКИЙСКИ ДЕЙЦИ

ДИМИТРИНА СМОЛЕВА

Паметна вечер, посветена на 110 години от рождението на Ламби Данаилов, се състоя в Тракийския дом в столицата на 30 март т. г. Слово за жизнения път и дейността на доц. полк. Ламби Данаилов произнесе Андрей Печилков – историк, изследовател краевед, публицист, най-добрият познавач на делото и творчеството на известния тракийски деец. Ораторът не само разкри разностранния образ на Ламби Данаилов – като антифашист и борец за свобода и справедливост, като строител на новата Българска армия, като учен политикonomист и преподавател, но

Паметна вечер, посветена на 110 години от рождението на Ламби Данаилов

и като изследовател на борбите на тракийските българи и на тяхната бежанска съдба, но показа и приемствеността с възрожденските и революционните корени на неговия род, в който дядо му Данаил Костов и баща му Васил Данаилов са активни участници в борбите за национално освобождение, за което са лежали в османските затвори. Естествено в доклада Ламби Данаилов бе представен и като дългогодишен ръководител на тракийската организация и на Тракий-

ския научен институт, и то в трудни техни периоди. Ораторът акцентира и на участието му в Парижката мирна конференция, където той е убедителен защитник на тракийската кауза, която е и българската национална кауза. Като опитен архивист Андрей Печилков показа на присъстващите и много документи – снимки, писма, статии на Ламби Данаилов. Присъстващите научиха и малко известния факт, че той е бил вече удостоен с генералско звание и е получил

генералски пагони и лампази, но така и не е могъл да се появи с тях, тъй като е носител на най-високия орден на Югославия и затова бил низвергнат заради влошените отношения между двете страни. Ораторът, а и всички присъстващи подчертаха, че Ламби Данаилов, сам интелектуалец и с влечение към изкуството, театъра, поезията и музиката, има достойни наследници – Росица Данаилова и Стефан Данаилов. Част от очерка на Андрей Печилков за Ламби

Данаилов бе публикуван в тазгодишния бр.4 на вестник „Тракия“. Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Преманов заяви, че тази паметна вечер е колкото за юбилея, толкова и за нас, неговите последователи, защото имаме примера му на тракийски деец, който е оставил богата следа след себе си. Той увери присъстващите, че Съюзът, заедно с Тракийския научен институт ще събере в представително издание най-доброто от творчеството а доц. Ламби Данаилов. Съобщението бе посрещнато с одобрение и овации.

Д-р Никола Праданов, председател на читалище „Балкански просветител“ в смолянския квартал Райково, в който е и гнездото на Данаиловци, поднесе приветствие до наследниците на Ламби Данаилов. Тук бе и малката Стафана, дъщеря на Росица Обрешкова,

внучка на Росица Данаилова. Внучката на Ламби Данаилов Росица Обрешкова – режисьорка, асистентка по актьорско майсторство в класа на проф. Стефан Данаилов в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ сподели, че е горда със своя дядо. Тя си го спомня като една почти митична фигура. Слушала е и много разкази за предците си Данаил Костов и пращадото ѝ Васил Данаилов, за техния твърд и решителен характер, за благотворителната им и революционна дейност и се гордее с това. Тя сподели, че като ученичка разнасяла снимката на дядо ѝ с Георги Димитров в училище, за да се попохвалва с това и е мислела, че фотографията е загубена, но сега, като я видяла във вестник „Тракия“ се зарадвала, че я има и тя остава за поколенията. Росица Обрешкова прочете писмо на вуйчо си Стефан Данаилов до събранието. (Писмото публикуваме отделно.)

■ Андрей Печилков произнесе слово за Ламби Данаилов

Скъпи съратници на Ламби Данаилов,
Скъпи приятели и съмишленици,

Искрено Ви благодаря за това, че отдавате признание на един човек, който ме е създал, отгледал и възпитал да обичам България и българския народ така, както членовете на националната организация на тракийските българи и техните наследници.

Гордея се с баща си и неговия принос в делата на Съюза на тракийските дружества и бих искал да

съм заслужил привилегиата, с която ме удостоихте, като ме издигнахте за Ваши народен представител в 39-ото Народно събрание и за вицепрезидент на България през 2011 г.

С честването на 110 годишнината от рождението на Ламби Данаилов вие доказахте изконната мъдрост, че човек е жив, докато е жива паметта за него и делата му.

Щастлив съм да чуя, че вдъхновената служба на татко на общата ни кауза, не е забравена и е намерила място в пантеона на достойните ѝ дейци.

Иска ми се с благодарност синовно да Ви прегърна всичките и да Ви пожелаая сили за бъдещите ви инициативи и действия в името на тази кауза.

30 март 2015 г.

ЗАВИНАГИ ВАШИ,

проф. Стефан Данаилов

Продължава на 4-а стр.

Съюзът на тракийските дружества в България изпрати писмо, подписано от неговия председател Красимир Преманов, до посланиците на дипломатическите мисии на държавите от ЕС, Русия, САЩ, Държавата Израел, Сърбия и Армения по повод на Деня на Тракия – 26 март. В писмото се заявява:

Всяка година на 26 март България чества Деня на Тракия – един от забележителните дни в нашия културно-исторически календар, одобрен от правителството на Република България през 2006 г.

Тази дата е особено значаеща за стотиците хиляди потомци на българите от Тракия и от Мала Азия, насилствено прогонени от частните си земи в

Писмо до посланици по повод 26 март

периода 1913–1925 г. На 30 юни 1913 г. турската армия нарушава държавната граница по линията Мидия-Енос, определена с Лондонския мирен договор от 17 май 1913 г. и започва насилствено да прогонва българското население. Избити са над 60 000 беззащитни мъже, жени, деца. Поругани са хиляди девойки. Разрушени са над 170 български училища, десетки църкви. Около 350 000 души за броени дни бягат с каквото могат да вземат в ръка към вътрешността на България, преследвани от сабите и куршумите на турските войници и башибозук. Жестокостите около този акт са констатирани

в книга на българския професор Любомир Милетич и в доклада на независимата комисия на американската фондация за мир „Карнеги“, станали достояние на световната общественост. В периода 1913–1925 г. от близо половин милион българско население в Турция остават няколко десетки души. В рамките на действията на турската армия и администрация са секвестирани над 3.5 млн. частна земя, която и днес се ползва незаконно от заселени „нови собственици“. Немалка част от тръбите на газопровода „Турски поток“ ще бъдат полагани именно върху частната собственост на пото-

мците на прогонените преди повече от столетие българи от Тракия, които не са получили нито морална, нито материална компенсация за това.

Позволявам си да Ви информирам за гореизложеното воден не от желанието да вгорчавам добрите българо-турски отношения, а заради моралния ангажимент на Съюза на тракийските дружества в България да търси и намери справедливо решение на Тракийския въпрос. Това според нас означава историческо, морално и материално признаване и решаване на проблема посредством преки преговори между България и Турция.

Впрочем, в този дух е и приетата преди няколко години Резолюция на Европейския парламент. Пречка за това от една страна е факта, че Турция отрича статут на бежанци на пострадалото население, а от друга-боязливото поведение на българските правителства, които не смеят да поставят открито въпроса, за да не дразнят съюзника ни по НАТО.

Позицията на Съюза на тракийските дружества в България е, че именно коректното, безпартизанщина и в дух на добросъседство решаването на Тракийския въпрос може да стане пример за възможностите на новия дух в международните отношения, налаган от Европейския съюз при решаването на спорни въпроси, независимо от тяхната дълбочина и сложност.

В миналия брой на вестника разказахме как премина в различни краища на страната 26 март – Деня на Тракия. Но мястото ни не стигна да ви информираме за всички вълнуващи събития, нашият разказ продължава...

БУРГАС

С голям празничен концерт за вършиха тридневните чествания, посветени на Деня на Тракия в Бургас. Той бе организиран от тракийското дружество „Екзарх Антим I“ с подкрепата на Община Бургас, Военния клуб и Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва и се състоя във Военния дом, където събра над 300 души тракийци и приятели. Концертът бе открит със слово от председателя на бургаското дружество Тодор Ангелов.

ТРАКИЯ НОСИМ В СЪРЦАТА СИ

с тракийска тематика.

В богатата тържествена програма взеха участие ученици от СОУ „В. Левски“, изпълнили рецитала „Ода за Тракия“, Пресияна Пламенова с фрагменти на пиано, мъжката вокална група „Хан Аспарух“, хор „Планинско ехо“ и фолклорна група „Тракия“ при читалището. Най-малките участници бяха децата от вокална група „Перуника“ към Общинска школа по изкуствата „Анастас Стоянов“.

в Крумовград възкресиха спомена за бежанците и посяха чувство на гордост и чест у потомците. Областният управител Илия Илиев приветства всички наследници и последователи на тракийци с пожеланието ревностно да бранят традициите на дедите си, да почитат делата им и да предават заветите им на идните поколения, защото каузата на Тракия е кауза на обединението и на несломимия национален дух. Най-голямата културно-просветна организация у нас има не само дългогодишна история, но и амбициозни планове за бъдещето, свързани с духовното въздигане на нацията и нейния патриотичен подем, припомни председателят на Регионалния съвет на тракийските дружества Яни Янев. Веселин Костов – председател на дружество „Тракия“, изтъкна огромното желание на крумовградчани да се отвори пътят Аврен-Миртиски, за да видят родните места на предците си в съседна Гърция и поиска съдействие от държавната власт в лицето на областния управител.

Гостите посетиха вилата „Армир“, където бяха посрещнати от домакини в римски носии. Наследиха се на запазени мозайки от римско време. Честването продължи с песни и хора, а хората си обещаха да се събират по-често и да отбелязват събитията, свързани с Тракия.

СРЕДЕЦ

За потомците на тракийци от град Средец 26 март се превърна във вълнуващ празник. Той започна в ранното мартенско утро. Колоната от членове на тракийското дружество, съвместно поднесоха венец пред паметника на тракийци. Честването продължи с заупокойна молитва в памет на загиналите в Балканската война българи от село Карабунар. В словото си Иван Даскалов – председател на Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва подчерта масовия героизъм на българския войн, донесъл победа във войната. С нечуван ентусиазъм и решителност нашата армия превзема Одринската крепост. Организиран бе и концерт под наслов „Тракийо свидна, тебе славим!“

ТЪРГОВИЩЕ

Денят на Тракия започна с отслужване на панихида в храм „Пресвета Богородица“. Стойка Теодосиева (племенница на Стоян Мавродиев, основател на тракийското дружество в Търговище през 1915 г.) произнесе затрогващо слово за съдбата на тракийските българи. След църковната служба мнозинството се отправи към паметната плоча на Стоян Мавродиев на площада, носещ неговото име. На общоградското отбелязване на 26 март в пенсионерския клуб бе показана богата програма от песни и рецитации, открита с встъпително слово на председателката на дружеството Мария Найденова.

ЯМБОЛ

Празникът, който се състоя във Военния клуб, бе открит с прочувствено слово от Михаил Вълков – председател на дружество „Тракия“ в Ямбол. Представена бе книгата на Димитър Шалапатов „Българските християнски селища в Западна (Беломорска) Тракия“. Авторът разказа за своите дирения в различни архиви, в пътуванията, в разговорите с хора, за да събере в този ценен труд истината за съдбата на тракийските българи. Денят завърши с богата концертна програма с участието на хор „Тракийка“ при дружество „Тракия“ с ръководител В. Хлебаров, дамски хор към читалище „Тракийска

лира“ с ръководител В. Пастармаджиева и др.

СЕЛО ДОБРОПЛОДНО

Жителите на с. Доброплодно (общ. Ветрино, обл. Варна) отбелязаха с достойнство Деня на Тракия. И с право, защото за времето от 1912 – 1913 г. те дадоха 49 свидетелства за жертви на възраст от 21 до 42 години. Те почетоха паметта на загиналите при боевете за Люлебургас – с. Караагач. Само на 16 октомври 1912 г. са убити 5 човека на възраст между 21 и 30 год. Част от жертвите са родени в село Гюбел – Мала Азия. Пристигнаха в далечната 1884 год. от с. Гюбел, водени от селските първенци – даскал Димитър Граматик и поп Добрю, разменили си имотите и заживели в майка България. От пристигналите тук 317 души 49 са убитите през войните. Поклон пред загиналите! В доклада си председателката на тракийско дружество „Даскал Ди-

• На тържествения концерт в Бургас

Председателят на СТДБ Красимир Премянов поздрави всички тракийци с паметната дата – 26 март и припомни нейното национално значение. Концертът продължи с богата програма от фолклорни изпълнения. Тракийският хор към дружеството в Бургас изпрати всички на крака с изпълнението на песента „Ясен месец“, а дамите от тракийския клуб „Златна есен“ изпълниха рецитал, посветен на празника. Голямо вълнение предизвика представянето на най-малките участници в концерта, които с песни и танци събраха аплодисменти на всички в залата.

ШУМЕН

Квартал „Тракия“ на гр. Шумен празнува. Не само името му е празнично днес. Това си име то носи от 1922 г., когато е създаден на голата поляна пет километра източно от Шумен от 96 семейства с 358 бежанци, прокудени от родното им село Чанакча, Източна Тракия – ни пише доц. д-р Златко Попчев. Пред паметната плоча на създателите на квартала, поставена на източната стена на читалище „Боян Пенев – 1949 г.“ присъстващите тракийци и гости, в това число и потомци на бежанците, които са ядрото на тракийското дружество в града, след едноминутна безмълвна почит поднесоха и цветя в тяхна част. Празненството продължи в залата на читалището във входа, на която е подредена изложба на литература

КРУМОВГРАД

В област Кърджали Денят на Тракия бе почетен с подставяне на венци и цветя пред паметниците на героите на Тракия – Капитан Петко войвода и Димитър Маджаров. Тържественото му честване тази година в региона се подготви и проведе от дружество „Тракия“ в Крумовград с подкрепата на регио-

• Крумовград: Пред паметника на Капитан Петко войвода

налната структура и патриотичните организации. Гостите на церемонията поднесоха цветя и венци пред паметника на Капитан Петко войвода, който е най-големият на Балканския полуостров, и пред единствения у нас паметник на жената-тракийка. С песни и стихове, посветени на славното минало и драматична историческа съдба на тракийци, самодейците от клуба

ПЕРНИК

Членове на 12-годишното тракийско дружество „Капитан Петко войвода“ в Перник и много гости се събраха да отпразнуват голямия празник – Денят на Тракия, обявен от 2006 г. за официален празник. Слово за Деня на Тракия, за 102 години от победоносния край на Балканската война, която за българите от Източна и Беломорска Тракия и Мала Азия бе освободителна, произнесе председателят на дружеството – Петър Янков. С освободените български земи България стана една от най-големите държави на Балканския полуостров със територия от 175000 кв.км. Но радостта, на българите от тези краища бяха не само помрачени, но изцяло погубени. От 5-6 юли 1913 г. започна страшната трагедия на българите от Източна и Беломорска Тракия, а след една година – и на тези от Мала Азия. Пламъците на горящите им родни огнища ги прогониха голи, боси, гладни към България. Прочетено бе поздравително писмо от председателя на СТДБ Красимир Премянов. Поднесено бе приветствие от Любомир Лазаров – председател на областния съвет на СДСР. Даниела Тронкова – секретар на Съюза на военнопневидните кооперации в България връчи диплом на тракийското дружество за участието в националната инициатива „Една детска сълза – една молитва“. Срещата завърши с тракийски песни и хора.

ИВАЙЛОВГРАД

На 28 март тракийските дружества от Димитровград, Ивайловград и Капитан Андреево проведоха съвместно честване на Деня на Тракия в Ивайловград. Присъстващите бяха поздравени от кмета на Диана Овчарова, която им поднесе подаръци, свързани с историята на този край, и от Стефан Танев. Приветствия бяха поднесени от председателите на трите дружества.

• Пред паметника в Доброплодно

митър Граматик“ напомни, че за да знаем накъде да вървим, трябва да знаем от къде идваме и че „Миналото е като лампа поставена пред входа на бъдещето“.

СЕЛО ИЗВОР

Тракийското дружество „Димитър Халачев“ в село Извор, общ. Бургас, проведе своето годишно отчетно събрание. Председател на събраниято бе Пенка Карайотова. Организирано бе тържество по случай Деня на Тракия, на което бе отбелязана 63-ата годишнина от смъртта на патрона на дружеството. Гости бяха правнукът на войводата Димитър Тодоров Халачев – Румен Халачев и майка му Мария Халачева. правнукът прочете спомени за своя пращяло, в които се разкрива преживяното през Илинденско-Преображенското въстание, а с биографията на войводата запозна присъстващите Станка Маноилова. Атанас Русев възкреси детските си спомени за Димитър Халачев, който е бил училищен настоятел в с. Извор. Ученици, подготвени от секретаря на читалище „Пробуда“ Василка Борсукова, изпълниха рецитал, а битовата група „Иглика“ с ръководителка Донка Грудева пях патриотични песни. Всички общо изпяха „Ясен месец“ – химна на Странджа.

• Денят на Тракия в Шумен

• В с. Извор си припомниха своя патрон войвода

ПРЕДШЕСТВЕНИЦИ И ПРЕДТЕЧИ

ПРОФ. ДЕЛЧО ПОРЯЗОВ – ВЪЗВИСЕН НАУЧЕН РАЗУМ И СЪДБОВНО РОДОЛЮБИЕ

• Проф. Делчо Порязов

Никола Инджов представя съвременни радетели на тракийската кауза

Проф. Делчо Порязов е роден на 14 ноември 1932 г. в с. Горно поле, Хасковско. Завършил е Стопанска академия „Д.А.Ценов“ – Свищов. Специализирал в Сорбоната (Париж) и в Москва. Бил е ректор на Стопанската академия в Свищов; зам.-министър на финансите; вицепрезидент на Международната банка за икономическо сътрудничество в Москва. Проф. Порязов е председател на Съюза на икономистите в България и зам.-председател на Съюза на тракийските дружества в България. Автор е на десетки научни произведения, посветени на парите и финансите. Той е съставител и съавтор на двутомната монография „За националния доход“, издадена в София, Берлин и в Москва, както и на двутомната първа българска „Финансово-кредитна енциклопедия“. Като вицепрезидент на Международната банка за икономическо сътрудничество в Москва той има съществен принос за запазване икономическите интереси на България. Носител е на орден „Стара планина“.

Наградите са си наградни, длъжностите – длъжности, но личността е над всичко това! Проф. Делчо Порязов е олицетворение на цяло едно поколение потомци на тракийски бежанци, което от най-бедните краища на България възлезе към активния обществен живот с труд и постоянство. В родното му селце няма училище и той учи по чужди учебници, за да завърши първоначалното си образование като частен ученик. В същото време е помагач на родителите си в работата на планинската нива, в отглеждането на домашните животни. По-нататък с много лишения завършва

гимназия и придобива висше образование. На тридесет и девет години става професор! Студентите се боят от строгия му нрав, но аудиториите на неговите лекции са препълнени.

Помни се, че докато е заместник-министър на финансите той смята, че негов свещен дълг е да се грижи „за опазването на народните пари“. През 1988 година изказва мнението си, че високопозаната Детска асамблея „Знаме на мира“ поглъща прекалено много средства, че и прословутите международни писателски срещи излизат твърде солено на българската държава. И се помни още, че през 2002 година публикува открито писмо до министъра на образованието в защита на закритото по заповед на същия министър училище в родопското село Припек. Министерската бюрокрация се оправдава с недостатъчно ученици. Родителите се вдигат на бунт, полиция заключва училището. Всичко това се показва пред милиони телевизионни зрители – „шумно, театрално, несправедливо“, спомня си проф. Делчо Порязов. И той дарява на село Припек 15 хиляди лева лични пари – толкова струва издръжката на училището за една година...

СПОДЕЛЕНО ОТ ПРОФ. ДЕЛЧО ПОРЯЗОВ:

Преди много години моят баща ме упрекна, че ми е било присъдено научното звание „професор“ без да знам трагичната история на тракийските българи. Тогава замълчах. Но сега, когато читателите ме питат защо написах цяла книга, отговарям, че я написах, защото съм тракийски българин, както и заради усещането, че времето и противобъл-

гарската пропаганда ускорено изтриват от паметта на сегашното поколение неописуемата трагедия, преживяна от тракийските българи в началото на миналото столетие. Тези събития се представят като обикновено изселване или разорение, докато в действителност те са били унищожително етническо изстребление, което съвременният цивилизован свят нарича геноцид. Описах трагичните събития през 1913 г. така, както ги е видял академик Любомир Милетич и както са ми ги разказвали със съълзи на очите моите родители – непосредствени участници в трагедията. Накара ме вековното послание на поколенията, че всеки народ трябва да знае и помни истината за своята изстрадана история. Да, може де изглежда странно, че един икономист се занимава с история. Вярно е, че историческата и икономическата наука не са много близки. Но в същото време не бива да се забравя, че между тях съществува взаимна връзка и обусловеност.

Родът ми е на тракийски българи, живели в с. Сачанли, район Гюмюрджина, Западна Тракия. Селището е възникнало преди 7 столетия по средата на пътя от Солун за Одрин – тогава столица на Турската империя. Основателите му били българи, обитавали до този момент равнините, бреговете на Беломорието,

но насилствено изгонени от турците, завладяващи Балканския полуостров. Търсейки спасение от постоянните набези на поробителя, българите се вдигат високо в планината, в недостъпните южни склонове на Родопите. В навечерието на тракийския погром селото се разраства до 500-600 къщи и наброява повече от 3 хиляди жители. Само българи. Не се допускали турчин да отсяда, нито да пренощува дори една вечер. Началото на моето родословие идва от поколението на Иван Онгов (Като знатен

юначен и непокорен българин бива убит на 29 август 1913 година като командир на 10-те поста, отбранявали селото цели три месеца. Няколко дена по-късно на съседния пост е убит и брат му Станко Порязов. А на 5 септември, рано сутринта, когато селото е превзето и подпалено от турците, на прага на църквата „Св. Димитър“ била посечена с ятаган майка им – старата „порязка“, заедно с 5-годишния ѝ внук Георги. Така е избита цялата фамилия. Остават двете дъщери на Георги Порязов (Тодора и Руса) и брат им Радко – тогава 10-годишен. Те сами, без майка и баща, без баба и дядо, бягат от Дедеагач до Маджарово, носейки на ръце двегодишната си сестричка Златка, която изоставена, загива в горите край Илиева нива, Ивайло-вградско.

Аз съм син на едва оцелелия в касапницата през 1913 година Радко Порязов. Баща ми цял живот си спомняше сърце-раздираателния вик на малката Златка „Не ме изоставяйте!“ и това не му даваше покой до последния дъх.

Що се отнася до моя начален жизнен път, той беше орисан от съдбата на тракийските българи, която отреди да завърши основното си образование като висшето с много трудности и в голяма бедност, защото родителите ми се бореха за физическото ни оцеляване.

То тъкмо това ме научи на всеотдаен труд, научи ме да разбирам хората и да чувствам тяхната болка като своя. А човек се извисява морално и духовно, когато и чуждата болка го боли.

В книгата ми трагедията на тракийските българи през 1913 г. е окачествена като погром и етническо изстребление. Дори така е озаглавена. В никакъв случай тази трагедия не може да се представи като изселване, даже ако към него се прибави прилагателното насилствено. Що се отнася до понятие разорение, то е вярно, но е непълно частично. Разорението е по-скоро икономическа терминология и означава загубване на собственост – земя, дом, технически инвентар, добитък и пр. Но в случая става дума и за физическо унищожаване на хора. Как може по друг начин да се обясни фактът, че след като си ги изгорил от къщите им, изгонил си ги от земята им, ги преследваш 150 километра от Дедеагач до Маджарово и на всяка крачка ги убиваш?

Никак, освен като етническо изстребление – геноцид, както го нарекла Конвенцията на ООН, приета през 1948 г. Понятието геноцид не е било известно по време на тези събития и когато е писал книгата си акад. Милетич. То започва да се използва във втората половина на XX век. Избиването на българите от Булгаркьой, Сачанли, Манастир, Доганхисар и по дългия път от Бяло море до река Арда няма друго име, освен геноцид. Впрочем, за да изразя пълното съдържание на трагичните събития от 1913 година – икономическо разорение и физическо унищожение, аз ги нарекох „погром“.

Като имам предвид досегашната позиция на Турция по отношение на арменския геноцид, сигурен съм, че тя няма да признае и геноцида над тракийските българи. Но значи ли това да не се правят научни изследвания и да премълча истината?

Генерал Тодор Бояджиев ще участва в международна конференция, посветена на 70 години от победата във Великата отечествена война в гр.Екатеринбург, той там ще изнесе доклад на тема „Български патриоти с принос за победата над фашизма“. Поканен е заедно със съпругата си от правителството на Свердловска област. На 24 април там ще бъде представено руското издание на книгата му „Ким Филби-разузнавачът, човекът“. Подготвя се и издаването и на книгата му „Тайните операции, които поко-

КНИГИ НА ГЕН. ТОДОР БОЯДЖИЕВ — НА РУСКИ ЕЗИК

риха света“. Това научихме от ген. Бояджиев на срещата му в студио „Тракия“ на Софийското тракийско дружество, той представи книгата си пред своите земляци, приятели и съмишленици. „Тайните операции, които покориха света“ (изд. СИЕЛА) покориха и книжния пазар. Както вече съобщихме нейната премиера бе на 23 фев-

руари т.г. във Централния военен клуб и тя имаше огромен успех.

Ген. Тодор Бояджиев заяви, че не възприема себе си като писател, макар да е имал контакти с много български и чуждестранни писатели. През 1992 г. на конгрес на Международната асоциация на писателите криминалисти е бил поканен да произнесе слово и оттам тръгват тези познания, прераснали в приятелства. И се хваща за перото... Вторият стимул за писането е фактът, че Стефан Савов го посочва в парламента: „Тоя е ченге!“, тъй като депутатът се противопоставя на отварянето на досиетата. Поиска да защити професията на разузнавача, тъй като отварянето на кутията на Пандора съвсем не доведе до катарзис, който някои търсеха. И така тръгват неговите по-

ВЪСПОМИНАНИЕ • Новите руски издания на ген. Тодор Бояджиев

вестования за разузнаването, написани не само с познания и богата ерудиция, но и с живо и интересно писателско слово.

„Тайните операции, които покориха света“ е седмата книга на ген. Тодор Бояджиев. Тя е част от една своеобразна трилогия, първата в нея е „Разузнаването“, излиза през 2000 г. и съдържа автобиографии на шефове на разузнавания, включително неговата и на ген. Бриго Аспарухов. Втората книга от тази поредица „Разговори за разузнаването“ е от интервюта с 26 американски и

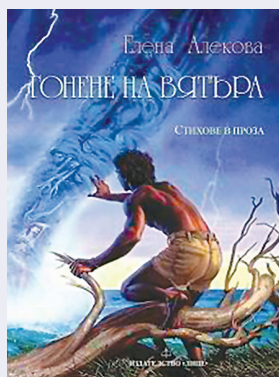
26 руски разузнавачи и една българска нелегалка. В тях, както сам каза, не пише за това, какво той е правил в разузнаването, а за професията на

разузнавача. За „Тайните операции...“ заяви: „Заставам зад всичко, което съм написал, знам, че историята ще го потвърди!“

В предишните броеве на в. „Тракия“ разказахме повече за трите операции, описани в книгата, и интересът към книгата на срещата в студио „Тракия“ бе много голям. Присъстващите питаха както за тези операции, така и за личните му срещи с Ким Филби, за отношението му към разкриване на досиетата на чуждестранните граждани, към събитията в Украйна и много други. И получиха отговори от интересен и ерудиран събеседник.

Лирическа вечер на Елена Алекова

Литературната гостоприемница при народно читалище „Д-р Петър Берон – 1926“ съвместно със Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва организира премиерата на новата книга на Елена Алекова „Гонене на вятъра“ (стихове в проза). Залата на Централния военен клуб едва побра желаещите да присъстват на представянето на творчеството на изявената родопчанка. Водещата Надежда Захаријева високо оцени новата книга на поетесата и напомни, че след два дни има рожден ден. Тя прочете поздравителен адрес от председателя на СТДБ Красимир Премянов, придружен от букет червени рози. В приветствието се казва: „За нас това е поредният повод да се гордеем, че в нашите редици живее и твори личност като вас, и твори личност като вас, извоювала с творчеството си славата на поет, писател и публицист, който владее перфектно изязната фраза за смисъла на битието.“

В предговора на книгата Снежана Пейчева пише: „Това е дръзка, новаторска хубава книга със силен емоционален заряд и неочаквани постановки на известни въпроси. Тя трябва да се прочете. Съприкосновението с такъв текст превръща акта на четенето в събитие, което всеки сам трябва да преживее с усещането, че е влязъл в чужда лаборатория, а е направил там собствени открития.“

В изказванията си Велин Георгиев, Светозар Аврамов и Банко П. Банков представиха Елена Алекова като извънреден и пълномоощен посланик на Република Армения у нас, по негова покана. По време на срещата бяха обсъдени възможностите за по-нататъшното развитие на ползотворното сътрудничество между организациите и институциите на Република Армения и СТДБ. Събеседниците констатираха, че между съдбата на тракийци и на арменци има сходни моменти, свързани с геноцида, извършен над тях. На тази основа, наред с темите за културно сътрудничество, се очертават пътища за взаимодействие и в исторически план, чиито проекции имат своето продължение в настоящето.

ОБЩ ИНТЕРЕС ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С АРМЕНИЯ

Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов се срещна с Арсен Схоян – извънреден и пълномоощен посланик на Република Армения у нас, по негова покана. По време на срещата бяха обсъдени възможностите за по-нататъшното развитие на ползотворното сътрудничество между организациите и институциите на Република Армения и СТДБ. Събеседниците констатираха, че между съдбата на тракийци и на арменци има сходни моменти, свързани с геноцида, извършен над тях. На тази основа, наред с темите за културно сътрудничество, се очертават пътища за взаимодействие и в исторически план, чиито проекции имат своето продължение в настоящето.

■ Авторът раздава автографи

СВЕТЛО ИМЕ В ПАНТЕОНА...

Продължение от 1-а стр.

Мария Петкова, родена в Райково (майката на Ламби е сестра на нейния дядо Петър Чапкьнов, борец за тракийската кауза, загинал в Балканската война) представи писмен материал от починалия неотдавна журналист Филип Филипов, който разказва за активното участие

на Ламби Данаилов в учредяването на БОНСС, в антифашистката съпротива. Според него по време на престоя си в Банско Данаилов е имал контакти с Никола Вапцаров. Мария Петкова предаде спомен на майка ѝ, че при инквизициите на полицията в Стара Загора след априлските събития през 1925 г. Ламби бил докаран

в такова състояние в Райково, че трябвало израненото му тяло да бъде увивано в овчи кожи, за да се възстанови. Данаил Данаилов събщи, че още през 1989 г. е създадено родословно дърво на Данаиловския род и показва телефонен указател на рода. Свои мисли споделиха също така проф. Иван Филчев, Васил Ташев и други.

■ Внучката на Ламби Данаилов Росица Обрешкова и правнучката Стефана

РАЗКАЗ ЗА ИСТИНИТЕ В ЖИВОТА

ДИМИТРИНА СМОЛЕВА

Студио „Тракия“ при Софийското тракийско дружество и клуб „Родопи“ организираха премиера на новата книга на Тодор Коруев „Животописи“ на издателство „Захарий Стоянов“. Председателят на клуб „Родопи“ инж. Величко Пачилов във встъпителното си слово представи автора – известен журналист, публицист и писател, главен редактор на в. „Тракия“. Тодор Коруев е роден в Момчилград, родовите му корени са от Райково (Смолян) и Чокманово. В „Животописи“ са събрани негови статии, поместени в „Дума“ от 2009–2014 г.

Авторът запозна накратко присъстващите със съдържанието на книгата. Сборникът включва статии и есета с раз-

нообразна тематика: коментари на актуални събития, теми от българската история и националната ни съдба, за тракийската кауза, за Родоп планина. Голяма част са с етнографска насоченост или разкриват народопсихологията на българина. Тодор Коруев прочете откъси от книгата, изслушани с

голямо внимание и интерес.

Елена Огнянова, изтъкната фолклористка се спря повече на творчеството на Тодор Коруев, посветено на животоописанието на родопчаните: на народопсихологията и историята им, на тяхната богата душевност, свободолюбие и неспокоен дух, на традициите и обичаите с народни песни и хороводни веселия. „Всичко това той е съумял да поеме от душа и сърце, да го опише, да го представи и доведе до читателите в забележителната си книга „Овньо льо, вакал каматан...“ – подчерта проф. Огнянова.

Генерал Тодор Бояджиев, зам.-председател на СТДБ заяви: „Книгата не само се чете, с нея се съпреживява“. И пожела на автора да събере в книга публикациите си в вестник „Тракия“.

Проф. Вълко Гергелчев препоръча да се съберат и публикуват спомени за стари тракийски родове, за да се съхрани тяхната родова историческа памет. На чаша вино присъстващите поздравиха автора и му пожелаха здраве и нови книги.

■ Изтъкнатата фолклористка Елена Огнянова представя книгите на Тодор Коруев

ЗНАЙ СВОЯ РОД И РОДНОТО МЯСТО

КИРИЛ МОМЧИЛОВ

За родения в дебрите на Странджа планина Димитър Богов (1945-2010) и сега твърдя, че където и да живя носеше непрекъснато в сърцето и душата родното си село Вършило и родния Странджански край. А с творчеството си обезсмърти хората населявали през вековете изконната българска земя.

С дебютната си книга „Панаирът“ (1981) Димитър Богов направи заявка за ново име в картата на литературната география на българската литература. Много години работи като журналист – в местния и централен печат: редактор във вестниците „Земеделско знаме“ и „Земя“, в списание „Родолубие“; беше главен редактор на „Славянски вестник“ (1992-1996), в Българската национална телевизия. Беше журналист, но не се плъзна по шаблоните на официалната публицистика в прозата. Още в очерците и пътеписите за Странджа и хората от планината показва умение да отдели характерното, да създаде атмосфера, да открие черти на образи-хитреци и присмехулници. Такива „герои“ откриваме и в разказите ведно с будните и отговорни пред рода и родния край.

В сборника „Име на подвига“ (1987) събра очерците си за осем осъдени на смърт от фашистката власт, но останали по чудо живи: Йордан Катранджиев, Цола Драгойчева, Иван Аладжов, Дамян Бърняков, Янко Серкеджиев, Лука Вакарелов, Петър Грибнев и Елена Аргирова. С всеки един от тях Митко се бе срещал и дълго разговарял, за да открие неповторими постъпки и случки от бурния им живот на революционери.

Три години по-късно, в романа „Да хванеш невестулка“ (1990) главен герой е странджанецът Марин Скодров – районен инспектор, който според автора, отдавна бил прозрял истината, че „животът му е предопределил професия, в която всичко го засяга“. И ни го представя като човек, когото нищо не може да учуди: тихата идилгия в

Навършиха се 70 години от рождението на писателя Димитър Богов

селата (когато се е родил) отдавна е свършила, оперативната обстановка в района за който отговаря – Вържените камъни, Зеленика и Върхан, от ден на ден става все по-напрегната – дръзки апаши-крадци, добродушни и наивни старци... един след друг не дават мира на инспектора ни денем, ни нощем. Читателят следи с интерес повествованието от първата до последната страница на романа.

И „лебедовата песен“, както казват за последна-

по-често, че трябва изцяло да се съхранят тези песни и свирни, да се запазят за потомството.“

Думи на писателя Никола Инджов за Димитър Богов: „Той беше дошъл в София в търсене на книжовния център на страната, нахлул победоносно от селото, еднакво приближено до морето и планината – и еднакво отдалечено от тях в бита, в поминъка, в родово памет, в неповторима топонимия.

Още с първата си книга – „Панаирът“ – Димитър Богов показва къде му е мястото в литературното поколение между Янко Станоев, Васил Кинов, Виктор Пасков, Андрей Дженов, Боян Биолчев, Христо Калчев... Място достойно, завоювано с талантлива книга, написана в духа на неуважващата традиция на Вазов и Йовков. Впрочем, с тази първа книга той бе приет за член на Съ-

юза на българските писатели, което се случваше твърде рядко, след като Уставът на организацията изискваше поне две книги за право на кандидатстване.

Бих искал да подчертая една особеност на контактите на Димитър Богов с българи от чужбина, за които издавахме заедно списание „Родолубие“. Спомням си, че Димитър се сдружи със знаменития оперен тенор Димитър Узунот от Австрия, със скулптора Атанас Качамаков от САЩ, с бизнесмена Джакомо Франко от Бразилия. В него те откриваха личност от друго качест-

во – вгълбен в историята, изграден върху моралните устои на странджанския българин, съхранил в повседневното и художественото слово говора на един етнически кръстопът. По време на изключителния събор, посветен на осемдесетата годишнина на Илинденско-Преображенското въстание, стотици наши сънародници от целия свят намираха в лицето на Димитър Богов сладкодумен водач по следите на великия бунт, отрасъл с трагичната героика на Петрова нива, с образите на въстаниците от „смъртните дружини“, с реалността и легендата около „сърмашитската афера“...

Митко тръгна от Странджа да превзема столицата, ала злощастна съдба – не-

излечима болест, го върна отново в най-меката българска планина. Напуснал село Вършило на тринадесет години, писателят се засели там повторно, защото, както сам се изповядва, „от родното място по-полезно лекарство за здравето няма“. В бургаската болница доктор Баклаваджан го уговарял: „Нужна ти е операция на белия дроб“, а той: „Няма да се събудя от операцията. Като от концентрационен лагер съм“. – „С такова заболяване, без операция от милион жив остава само един“. „Аз ще съм този един“, казал през октомври 2002 г. на доктора и тръгнал към Вършило, в Кърхарман, в старата бащина къща...

„Във Вършило нямаше помен, ни звук от това, което бях оставил преди четиридесет и четири години. – споделя приятелят ми кое го е подтикнало да се захване с писането на книгата в продължение на цели пет години. А тя, какво е „Нека само още слънцето да свети“? – ще попита читателят: История на селото? Семейна хроника? Етнографско проучване? И едното, и второто, и третото! Чел съм „История на село Факия“ от Стоян Парашкевов и „История на село Срем, Елховска околия“ от Димитър Йонков – писа-

ни през тридесетте години, чел съм още десетки селищни монографии, но като книгата на Димитър Богов друга не съм срещнал. Разказът му за хора, случки и събития от Вършило (Кърхарман до 1934 г., Харман до 1951 г.) е непринуден, тонът на повествованието – искрен. Той е откровен за най-близките от рода си, за роднини, приятели и неприятели. Доверил се е на хрониста от селото Иван Нанев, на ветераните Георги Железаров и Стоян Илиев, на стари и млади, за да създаде правдив разказ и за общественно-политическата действителност през втората половина на отминалия XX в. Книгата е ценен документ не само за Вършило, село с над шестотингодишна история, но и за цялото странджанско население. И още нещо много важно: върху белия лист писателят е възкресил десетки хубави и редки думи от странджанския говор. Четеш и се дивиш на звучните и образни народни слова, научаваш никому неизвестни приказки и песни. От поетичния речник на фолклора и от разговорната народна реч в края на книгата на 11 страници Димитър Богов ни дава „особени думи и изрази в говора на Кърхарман“, по-точно е да кажем – „Кратък българско-български речник“.

Димитър Богов знаеше, че Родината започва от родното място, което силно обичаше, той силно обичаше и България. В края на земния си живот „вървя приведен, класовете от духовната му нива не натежаха от обилния плод на зърното“, както мечтаеше, но зърното, което отгледа няма да се похаби – книгите му ще останат в храма на знанието, името му в светлия списък на тракийските книжовници!.

Народука (Афоризми на Димитър Богов, извадени от книгите му)

Никой досега не е съден за кражба на чужда мечта!

Не прави другиму това, което не искаш другите да ти направят.

Не от вчера във всяка капка измама се съхранява световната памет на човечеството.

Най-грешното на този свят е да разведеш влюбени.

Козата е най-веселото животно. Биеш го – и се смее, и се храни красиво.

На злата коза ѝ горчи млякото, защото яде маждрак и пасе дива мента.

Ат ако умре, от зоб да умре.

Ако вземеш жена, вземи я млада. Ако сечеш дърво, нека да е сурово, та да изсъхне в ръцете ти.

Пчелата не бяга от меда, защо той да бяга от мене?

Завраният зет и с уста пилци да лови – все тая.

ЗАРАДИ СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ СИ СТРЕМЕЖИ

ЧУЖДИ ПОЛИТИЦИ ПРАВЯТ ОТ ПРАВДАТА КУРБАН

МИЛКО БОЯДЖИЕВ
СДРУЖЕНИЕ „ХЕЛЗИНСКИ
НАБЛЮДАТЕЛ – БЪЛГАРИЯ“

Публикуването през м. декември 2014 г. фактологическо изследване „Отношенията между България и Турция в ООН и ОССЕ в периода 1984 – 1989г.“ е повод за сериозни размисли и трезви оценки, основани на международни правни стандарти и договореностите между двете страни. При това авторът – посланик Иван Гарвалов, е свидетел и непосредствен участник в изследваните събития. В резултат на дългогодишна активна дейност и значимите изяви на автора в Организацията на обединените нации и на форуми на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ), изследването впечатлява с обективност и коректност при излагане на фактите, тяхната валидност и актуалност на фона на създаваните проблеми.

Един от ултимативно налаганите от турска страна въпроси на срещите на делегациите на двете страни бе настояването за признаване на статут и колективни права на турско малцинство в България. Следва да се отбележи, че още от учредяването на ООН (1945г.) и приемането от Общото събрание на Всеобщата декларация за правата на човека (1948г.), претенциите за нормативно уреждане в отделните национални държави на малцинствен статут за определени групи от населението по общностно разделящи признаци като раса, народност, език и религия бяха превърнати в значим стратегически проблем на международните отношения. На такава основа, приемайки по презумпция съществуването на разичия между човешките индивиди, едни държави провеждат политика за юридическо утвърждаване и признаване права на откъснатите и живеещите в политическите граници на друга държава свои сънародници. Други държави се стремят да наложат признаване малцинствен статут за определени групи, като ефикасен инструмент за нарушаване суверенитета, териториалната цялост и разбиване националното единство, използвайки го за намеса във вътрешните работи на съседни страни и най-вече като основание за териториални претенции. При невъзможността за постигане на приемливо за всички становище по тези взаимно изключващи се стремежи, Съветът на Европа прие на 9. X.1993 г. на съвещание на ОССЕ във Виена прагматичен подход с решението за изработване на Рамкова конвенция за защита на лицата, принадлежащи към национални малцинства, с оглед трансформиране постигнатите в тази насока от

държавите политически решения в правни задължения. При това не са допуснати никакви заместващи понятието „национално малцинство“ определения, като етнически, религиозни или други „малцинства“, общности, групи и т.п. В основата на приетата насъщното съвещание Виенска декларация е залегнало изискване за признаване статут на национално малцинство само при наличието на две принципни положения. Едното се отнася до обстоятелството, че то е образувано вследствие на историческите превратности т.е. насилствено присъединяване на чужди територии ведно с тяхното коренно население към друга държава. Второто е, че признаването на наличие на статут на национално малцинство е изключителен прерогатив на национален суверенитет. В тази връзка е постановено разпоредбите на РКЗНМ да бъдат претворени като част от вътрешното право посредством националното законодателство на ратифициралите я държави. Някои държави се присъединиха към Рамковата конвенция в знак на принципна подкрепа и/или за защита на сънародниците си в чужбина (България). Други посочиха поименно общностните групи и основанията си за предоставяне статут на национално малцинство в своите граници. Трети – отказаха категорично да я ратифицират като декларираха, че не признават наличие на малцинства на своята територия (Турция).

Известно е, че след Освобождението от турско робство (1878 г.) от България на пет пъти са откъсвани исконни български земи заедно с коренното им население и присъединени към чужди държави. Известно е също, че на Балканите османско-турска колонизация е била невъзможна по демографски причини, а т.нар. „етнически турци“, помаци, читаци и лица с туркоезични прякори са българи по народност, потомци на насилствено ислямизирани и потурчени през вековете наши сънародници. Бидейки български граждани те следва да бъдат третирани като българи по националност и тогава никоя друга държава – включително Турция, не може да говори от тяхно име. Освен ако умишлено иска да се меси във вътрешните работи на България. Ето защо, както е посочено в изследването, при подписването през 1989г. на Рамковата конвенция, българската делегация е направила официално изрична уговорка, че „В България никога не е имало и няма турско национално малцинство.“! А със закона за ратификация на РКЗНМ (26. II.2005г.) Народното събрание прие Придружаваща декларация, в която се подчертава об-

стоятелството, че: „Ратификацията в никакъв случай не дава право на дейност, нарушаваща териториалната цялост и суверенитета на единната българска държава, нейната вътрешна и международна сигурност“ и се изтъква (сгл.чл.21) важността на основните принципи на международното право. Крайно уместно в случая е да се уважават препоръките на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа №1492/2001 и №1623/2003, в които ратифицирането на РКЗНМ се определя като абсолютно необходима предпоставка за равнопоставено сътрудничество в общността на европейските нации!

на ООН не е залегнало критично отношение към България по изложените във фактологическото изследване въпроси.

Особена значимост при съществуващите по това време и впоследствие обстоятелства има фактът, че вследствие обвързаността на нашата държава с разпоредбите на РКЗНМ, България се намира в неравнопоставено т.е. дискриминирано, положение в отношенията си с другите държави – членки, които не са я ратифицирали. Това означава, както е споменато във фактологическото изследване, че българската страна може винаги да бъде подлагана на несправедливи

на българските мюсюлмани, каквато политика по закон е провеждана в самата Турция.

При последователно отстояването мотиви, отговарящи изцяло на международните правни стандарти, българската страна бе оставена без подкрепата на съюзниците си сама, за разлика от активната поддръжка на натовския блок и дори по противоречащите на общоприетите норми нестихващи турски аспирации. Сега това обстоятелство гузно се обяснява с провежданата от Михаил Горбачов политика за разпадане на Съветския съюз и на всички еропейски социалистически държави. Като важни аргументи в защита на българската теза могат да се посочат множеството факти.

В декларацията на правителството на Турция на 95-та сесия на Комитета на министрите на Съвета на Европа (10. XI.1994г.) се изтъква, че „по исторически и културни причини, терминът „малцинство“ не се използва в Турция, освен за означаване на немюсюлманските общности. Останалото население представлява мнозинство без разлика от етническо, езиково или религиозно естество.“

В текст „А“ на Протокола, съставляващ неразделна част от Договора за приятелство между Българи и Турция от 18.X.1925 г., чието съблюдаване е потвърдено в договор от 1992 г., обаче се казва: „Двете правителства се задължават помежду си да осигурят ...на българското малцинство в Турция... от разпоредженията, уговорени в Лозанския договор.“

Според чл. 42(9) на турския Наказателен кодекс „никакъв език, освен турският, не може да се преподава на турски граждани в учебните заведения“.

Чл. 66 (1) от същия кодекс постановява, че всеки, който е свързан чрез гражданство с турската държава е турчин“ (по народност). Така, по действащия и понастоящем законоред, на насилствена асимилация са подложени всички лица с различен на турския етнически произход – кюрди, сирийци, българи.

Чл. 142, §3 на кодекса предвижда до 3 години затвор за извършване на пропаганда, която има за цел отслабване на националните чувства. За всяка дейност, която може да бъде изтъкувана за насочена към национален сепаратизъм, е предвидено смъртно наказание.

Законът за политическите партии от 1983 г. отразява разпоредбите на чл.чл. 52, 53 и 54 от Конституцията на Република Турция по начин, който забранява политическите партии да твърдят, че в Република Турция има малцинства по национален, расов или езиков

признак. Също така да си поставят за цел да нахвърлят националното единство чрез формиране и развитие на езици и култури, различни от турския език и култура.

Впечатлява изискването на Закона за фамилните имена (2.01.1935 г.), съпроводен с Регламент за фамилните имена № 1720 и Инструкции за фамилните имена, с които се налагат ограничения при избиране на фамилно име. Според закона те не могат да отразяват връзка с номадско племе, не могат да са присъщи на чужда раса, на чужд народ и т.н. Имената задължително трябва да са на турски език. Приелите по разни причини турско гражданство лица са задължени да приемат нови турски фамилни имена! Личните имена в Република Турция се определят според Закона за гражданските въпроси № 1587 и от Ръководството, задълженията и дейността по гражданските услуги, чл16 (4) на който гласи: „Не могат да се поставят имена, които не отговарят на националната култура, на моралните норми, на обичаите и традициите, които притесняват обществото.“

Посочените примери доказват незащитането на всякакви правни и морални норми през периода 1984 – 1989 г., а и след това от турските държавници и техните съюзници спрямо България. И особено по отношение взетите от властите у нас мерки срещу постоянните провокации и терористичните акции на чуждата агентура – включително със смяната на небългарските имена по време на т.н. „възродителен процес“. Не бива да се пренебрегва и традиционно изразяваната в синтез със исляма пантюрска политика на т.нар. „стратегическа дълбочина“ за възстановяване на ролята на турската държава на териториите на бившата Османска империя и на първо място в България. В този смисъл сегашният президент на Турция Ердоган заяви на 8.XII.2012 г. в някогата населяния от българи източнотракийският град Кешан: „Когато говорим за Тракия в границите на Турция, това означава както Одрин, Такирдаг, Къркларели и разбира се Истамбул, така и Комотини, Солун, а също Кържали и Делиормана в Булгаристан, дори земите до Скопие и Босна“. Защо в град Кешан ли? Отговорът се намира в Доклада на Карнегиевата комисия (1914 г.) стр.130: „...когато турската армия среща българи, събитията бледнеят в сравнение с това, което се е случило в Булгаркой, отстоящо на няколко километра от Кешан.“ А тази провокация не бива нито да се пренебрегва нито забравя!

Остава енигма как нашите управници на прехода отговарят според присъщата си природа на хамлетовската дилема: дали е по-благородно да се спотайват и примиряват с камшиците и стрелите на побеснялата съдба или с достойнство и твърдост да ѝ се противопоставят.

Българските представители в структурите и форумите на ООН и ОССЕ последователно и коректно са проявявали стремеж за взаимно разбирателство при отстояване интересите на страната и стриктното съблюдаване изискванията на международното конвенционално и обичайно право. Това е от особена важност при предпазване създаваните конфликтни ситуации, породени от агресивното и некоректно поведение на турската страна и нейните натовски съюзници във форумите на тези две организации през периода на Студената война – от времето на терористичните актове на 30.08.1984 г. в Пловдив, Сливен и след това, провокирали твърди ответни мерки на властите – включително смяната на имената на българските мюсюлмани (т.н. „възродителен процес“ 24.XII.1984 г., май 1985 г.) и предизвиканото от турската държава масово изселване през 1989 г. През този период в нито един документ

критики и поставяна в крайно неизгодно положение, особено по време на периодичните разисквания в органите на ООН и ОССЕ, Същевременно страни, като Турция например, са недосегаеми за своето агресивното и арогантно отношение по въпросите за правата на ислямизирани и потурчени български граждани, каквото често е проявявано на множество форуми, конференции и срещи. Такъв фразантен пример е изразеното на Конференцията по човешките измерения на ОССЕ (Париж май-юни 1989 г.) искане България „да спре геноцида на турците (!), да им се възстановят не само индивидуалните, но и недопустимите от международното право колективни общностни права. Също така, те да бъдат признати официално за „национално малцинство“, да се признае езикът, той да се изучава в училищата и на него да се преподава. Най-остро е осъждана политиката за смяна на имената на българите мохамедани и след това

Обучение за лидерство и модерация

Момент от обучението

ВАЛЕНТИНА АНГЕЛОВА

Обучение за развитие на лидерски умения се проведе в Бургас. Над 20 младежа бяха обучени от специалисти как успешно да представят себе си пред хора, как да се адаптират в различни типове среда и как самите те да бъдат модератори. Обучението е част от програмата на тракийското дружество „Екзарх Антим I“ за развиване капацитета на най-младите попълнения в редиците му и предоставяне на възможност за професионално израстване, независимо от сфе-

рата на работа. „Светът, в който живеем е динамичен – каза по този повод Тодор Ангелов, председател на дружеството – а ние искаме нашите младежи да са успешни в него, да се развиват в България, а не да търсят реализация в чужбина. Затова и този тип обучения ще продължат, като се надяваме числото на обучените да нараства все повече.“ Най-голям интерес предизвикаха ролеви игри, които изискват пряко участие на младежите, както и използваният „брейнсторминг“ или т.нар. „мозъчна атака“, целящи активизиране на креативността и бързата реакция. Обучението води специалист от дружество „Фар“, работещо в сферата на неформалното образование.

„Научих много интересни неща. – сподели един от участниците – Как да разпознавам различните типове хора в една група, как да насочвам дискусиите към целта, която искам да постигна. Запознах се с нови хора и с радост пак ще участвам в подобно нещо.“

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакцията на вестник „Тракия“ поздравяват рождениците на Съюза:

Елена Алекова Христова – София.....3.IV.1963 г.

Доц. д-р Атанас Щерев – София.....3.IV.1945 г.

Петър Атанасов Янков – Перник.....6.IV.1962 г.

Васил Александров Михайлов – София6.IV.1938 г.

Кирил Илиев Киряков – Сливен.....18.IV.1953 г.

Иван Маринов – Старо село, Сливенско... 18.IV.1943 г.

Ръководствата на тракийските дружества в Сливенска област честитят рождениците на:

Инж. Кирил Киряков, председател на тракийското дружество „Лазар Маджаров в Сливен – роден на 18 април 1950 г.

Иван Маринов, председател на тракийското дружество „Георги Кондолов“ в Старо село, Сливенска област – роден на 18 април 1943 г.

Пожелава им здраве и все така всеотдайно да работят за тракийската кауза!

И ние сме грешни...

От сърце се извиняваме на кмета на Сливен инж. Кольо Милев, че по погрешка сме посегнали на името му в предишния брой. Дано той ни прости. А ако се придържаме към истината, председател на тракийското дружество „Войвода Руси Славов“ в Пловдив е ген. Нонка Матова, а не друг.

АНЕТА ГЕОРГИЕВА

С весела детска глъч още в ранна утрин се изпълни салона на тракийското дружество и народно читалище „Тракия – 2008“ в Хасково. Поводът за детския „шурм“ бе Лазаровден. А децата щяха да видят през своите очи празника по нестандартен начин.

За целта те заедно със своята учителка по рисуване Пенка Христова – потомка на тракийски българи, решиха да отразят празника чрез рисунки на запазените тракийски носии, които

ЛАЗАРОВДЕН И ЦВЕТНИЦА ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ДЕЦАТА

се съхраняват в дружеството. Нестандартното в тази детска изява бе това, че те „облякоха“ в тези дрехи своите въображаеми лазарки. По този начин те с детското си чувство към изкуството – рисуването, показаха, че обичаите и традициите могат да се запазват по всякакъв начин, стига да искаш да се учиш от тях и да уважаваш своята история и народност.

МАРИЯ ВЕРГИЛОВА - ПЪРВАТА ЖЕНА ПРОФЕСОР В СРЕДНИТЕ РОДОПИ

ЕЛЕНА КАДИРЕВА

Поводът да си спомним за видната петковка Мария Петрова Вергилова (1926–2015) е фактът, че тя не е вече между нас. Но истинската причина за тези слова е, че тя беше забележителна жена и изтъкната, утвърдена професионалистка в една толкова мъжка област на науката, каквато е геологията.

Крепка физически, деликатна като човек, тя се формира като силна, можеща, духовно богата и търсеща личност. Неслучайно избира професията на геолога, защото Родопите са един от основните минни басейни на Бъл-

гария (първите геоложки проучвания датират от 30-те години на XX век) и това я вдъхновява. Завършва Минно-геоложкия институт в София и изгражда впечатляваща кариера на професор и университетски преподавател. Тя е първата жена професор в Смолянския край. Специализира палеонтология във Франция и е авторка на монографии и студии с значителен научен принос.

Съществена част от нейния активен живот неизменно е родният край. Привързаността си към Петково тя предава на съпруга си, уважаемия професор Васил Вергилов, и на трите си

деца. Дълги години те прекарват там и не само се наслаждават на прекрасната природа, но и общуват сърдечно и непосредствено както с местните жители, така и с останалите летовници.

Тази любов към родния край Мария Вергилова пренася в София и съвсем естествено през 1994 г. е избрана за председател на Петковското земляческо дружество „Христо Попконстантинов“ в София. Приема мисионерската дейност, започната от Петър Родопски, изтъкнат общественик и земеделски деец, народен представител. Като председателка на дружеството

до 2003 г. тя разшири и обогати дейността му, като внесе и осъществи нови идеи.

Като учен, общественик и в личния си живот на съпруга, майка и баба, Мария Вергилска е пример за достойно и пълноценно извървян житейски път. Тя се наражда сред най-уважаваните и авторитетни родопчани, допринесли с живота, човещината и професионализма си за развитието на този магичен български край.

Елена Кадирева е председателка на Петковското земляческо дружество „Христо Попконстантинов“ в София.

Мария Вергилова

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Военно издателство ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел. 02/986 71 26; факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSG
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Валентина АНГЕЛОВА (Бургас) – 0879 545 115; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40
Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

Гайдари, победи смъртта с песен

Песента, „отменила“ разстрела на четирима, е „Мила ми е, мамо, драчка ми е Сивковската чоста гора...“

■ Никола Дамянов

НИКОЛА ДАМЯНОВ

Започвам с истината за една легенда, че някога в планината живял гайдар, победил смъртта с песен. Песента била „Мила ми е, мамо, драчка ми е Сивковската чоста гора...“

Тази песен била любима и за гайдара Михаил Киряков Журналов (1891-1970), нея свирил често на своите земляци в окопите на три войни. Ето част от записа, който направих на героя – кавалер на ордена „Кръст за храброст“, в дома му в Девин на 16 септември 1969 г.:

„След запаслъка де отвори голямата война (Първата световна война, бел. Н.Д.). Бях в пета рота на 21-ви полк. Там нали станаха бунтове, през 17-а година имаше войнишки бунтове, когато отстъпиха Еровите. 21-ви полк беше в голяма тревога. Тогава аз бях ранен и лежах в дружинния лазарет. През нощта се вдига лазаретът, полкът отстъпи. ние, ранените, които можехме да вървим, полка-полка също се изтеглихме... Сутринта разбрах, че съм при сърбите. Седях през целия ден в шубраците – да не ме наидат сърбите и да ме утрепят. Три-четири дена няха какво да ям, много гладнях. Лоши, голи места, не мога да се добе-

ра до полка. През деня се криех, през нощта пълзах. На 6-7 ден наближих позициите на нашата 11 рота. Оттам с тяхна помощ – в щаба на полка. Писарят Григор Вълчанов ме бе записал към дезертърите и бях арестуван. Образува се дело и заедно с още трима от други части ме осъдиха на смърт чрез разстрелване. И то пред строя, за назидание на другите войници...“

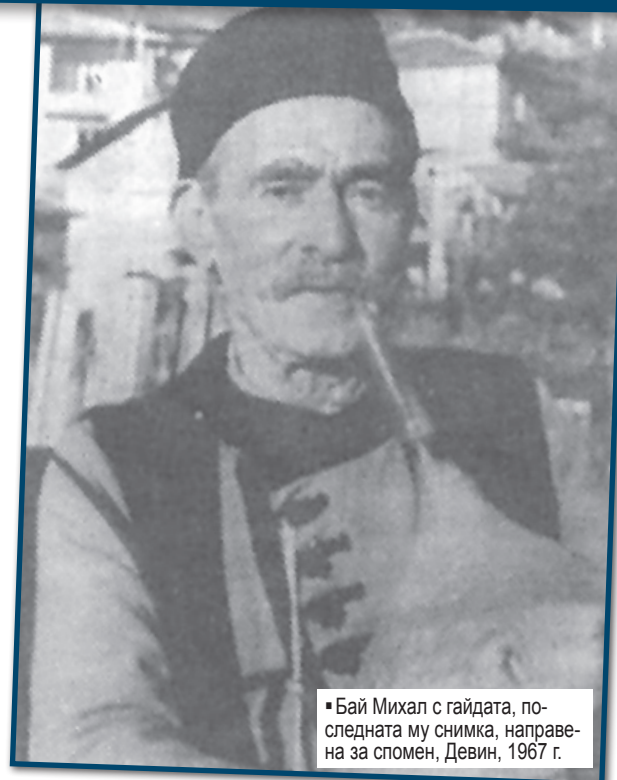
С вързани ръце ни изведоха на блиндажа-арест четворица осъдени, осмина – конвоиращи. Вързаха ни за четири кола, забити пред фронта на полка, точно пред моята рота. Полковият тръбач даде сигнал „Внимание“, явиха се трима офицери – военният съд. Най-старшият прочете присъдата „В името на Негово величество царя“. И когато да я изпълнят, нали дават последна дума, поисках гайдата да изкарам за последно една песен. И тогава – правите с мене, каквото искате...

Вярно, че ми донесоха гайдата, развързаха ми ръцете. Напљунчих пискуня и я надух, като че ли бях свирил преди пет минути. Подкарах „Мила ми е, мамо, драчка ми е Сивковската чоста гора...“ Свиря и пея, свиря и пея... Изсвирвам колкото трябва, след това запя-

вам за „сивковските малки моми...“, за „разплакана стара майка...“, за „гроба на млад Стоян...“, за „Вангелина жална песен...“ И стана чудо. Още при втория отпев строем се разклати и войниците завикаха „Милост!“, „Милост!“ Пък тия, дето трябваше да ни разстрелват, вдигнаха пушките нах военните съдии...

И сега живея втори живот с гайдата, която отмени смъртната присъда и спаси четири души. Наръчал съм на децата, когато ме погребват, да ми изсвирят на гайда „Сивковската чоста гора...“

Децата изпълниха бащината поръка. когато бай Михал почина, на гроба му изсвириха песента „Сивковската чоста гора...“. Не един, а десетина от най-личните родопски гайдари, които Апостол Кисъев – създа-

■ Бай Михал с гайдата, последната му снимка, направена за спомен, Девин, 1967 г.

телят на оркестър „100 каба гайди“, организира и доведе на погребението.

Не мога да представя пълния текст на песента, „отменила“ смъртната присъда, защото се състои от 36 строфи, всяка от по пет стиха. Ще се опитам да изложя основното в нейното съдържание. Майка пита смъртно болния си син Стоян какво

му е най-мило. Най ми е мила, отговаря той, Сивковската гора, гдето е пасал стадото си и е гледал момите как платно белят на реката и първото си либе Вангелинка, която стои на бял камък в средата на реката и се радва на мрените... Стоянова майка кани Вангелинка да дойде в дома и Стоян да се прости с нея. На раздяла майката поръчва на Вангелинка, ако го обича от сърце, да го жали три години и половина, докато отворят гроба му, та да вземе пръстена. девицата изпълнила поръката и когато разтворят гроба „порстенчек самичек рипнал във Вангелинската ръчица“. тогава майката на Стоян я придумва да се омъжи и и когато дойде да види майка си, да отиде и у нея – „кат снаха ще те имам...“

От Михаил Киряков зная, че и в трите войни, в които е участвал – Първа балканска, Втора балканска и Първа световна, никога не се е разделял с гайдата. Винаги я носил в раницата си, като неразделна част от бойната готовност. В минути на отдиш свирил на войниците, а понякога – специално на господата офицери. Полковник Владимир Серафимов често подканял – „Хайде, Киряков, изсвири нещо бодро, не оная жалната...“

„Жалната песен“ наричали песента за Сивковската летна гора, известна още като „Вангелинската“. Михаил Киряков свирел, Бечо Гоздев от с. Стойките пеел, останалите войници отпявали. песента им допада, за-

щото всеки от тях виждал в нея отчасти и своята съдба. Всички фронтови пееха, казва Михаил Киряков, „но всеки мислеше за тяхната гора, за своята си Вангелинка, за неговите си майка и баща...“ Търсейки силата на въздействието на тази родопска балада, допускам, че тя идва от голямата доза „автобиографичност“, която влагат в нея изпълнителите.

По този повод ще съобща любопитна подробност, свързана с песента, станала ми известна от нейния записвач Атанас Райчев-Гьоргогов от Чепеларе.

Беше лятото на 1961 г., когато редяхме експозицията на отдел „История“ на Родопския народен музей (Пампоровата къща в Смолян), чийто първи уредник беше Райчев. Редяхме тази изложба много дни, а вечер „обсъждахме“ стореното в двора на отсрещната Чочковата къща – най-хубавата квартална къща в Смолян. Ат. Райчев – отличен разказвач, певец, гайдар, беше предал в Института по фолклор при БАН събраните от него повече от 1500 родопски народни песни. След един тежък работен ден, настанени, уютно на единствената маса под ябълката в двора на Чочковата къща на кана червено вино, Атанас Райчев запя тихо, шарейки мелодията с речитативи, изпълни няколко строфи от „Мила ми е, мамо, драчка ми е Сивковската чоста гора...“. Това беше моята първа среща с този дълбоко трогващ лирико-епичен родопски шедьовър. Тогава Райчев сподели, че е записал песента още през 1939 г. от баба си по бащина линия – Петра Ат. Карагогова. Прибави и това, че баба му Петра е „насосала“ (допълнила) песента, включвайки в нея биографични елементи от нейния личен живот.

Че това е така, читателят сам може да се убеди, като прочете пълното съдържание на песента, публикувана в сборника „Народни песни от Средните Родопи“ (София, БАН, 1973 г.) стр.511-513 и приложение № 9 „Любили се, а не се взели“. В този сборник са публикувани 1 025 песни, записани от Ат. Райчев. Автор на студиото към сборника, обработката и коментарът са дело на изтъкнатата българска фолклористка ст.н.с. Росица Ангелова.

■ Михаил Киряков Журналов (седналият) и Атанас Стефанов Балтов – и двамата от Чепеларе. Снимката е правена в Пловдив, 1917 г.